

ଓଲିପ୍ରଦା

संपादक-अशोक हनवते.मो-9421094991,7264079990

लातूर वर्ष ४ थे अंक ८६ वा मंगळवार दि.०३ सप्टेंबर २०२४ पृष्ठे ४

स्वागत मूल्य २ रु.

भविष्यांना आकार अन विचाराने साकार करतात त्यांना पत्रकार म्हणतात

शिवरत्न पुरखकार मिळणे म्हणजे मोठा सन्मान होणे - ह.भ.प. प्रकाश महाराज बोधले

शिवरत्न पुरस्कार मिळणे म्हणजे मोठा सन्मान होणे - ह.भ.प. प्रकाश महाराज बोधले

लातूर - सार्वजनिक जीवन जगत असताना सामाजिक बांधिलकीने जगणे महत्वाचे असते एखाद्याची प्रगती होत असताना त्यांचा आनंद स्वतःला होणे हे खर्या संताचे लक्षण आहे यालाच संत महणतात आणि आज विलासराव देशमुख साहेबांच्या स्मृतिदिन व लातूर मिशन वृत्तपत्राच्या आकरावा वर्धापन दिना निमित्त शिवरत्न पुरस्कार वितरण व गुणगोरव समरभ होत आहे प्रत्येकाचे सुख दुःख जाणून घेणे, त्यावर उपाय शोधणे हे विलासरावांचे खास वैशिष्ट्य होते समोरच्याना न मगता देणारे मोरचा मनाचे नेते होते असे प्रतिपादन कार्यक्रमाचे अध्यक्ष ह.भ.प. प्रकाश महाराज बोधले अध्यक्षीय भाषणात म्हणाले. अशा वर्याच गोर्धना उजाळा दिला याबरोबरच गोर्धनाथराव मुंडे साहेब यांच्यासोबत सुद्धा आलेला अनुभव सांगितला. या दोन लोकनेत्याच्या आठवणीना उजाळा दिला प्रत्येक विषयाला हात घालून आपल्या खुमासदार शैलीत मनोगत व्यक्त करून उपस्थितांचे दाद मिळविली. यावेळी विचार मंचावर उद्घाटक म्हणून खा.डॉ. शिवाजी काळ्या, उपविभागीय अधिकारी रोहिणी नर्हे, काँग्रेस पक्षाचे जिल्हाध्यक्ष श्रीशेल उटगे तसेच प्रमुख उपस्थिती भाजपा युवा मोरचाचे प्रदेश सचिव ऋषिकेश कराड, राष्ट्रीय संत संदेश पक्षाचे अध्यक्ष राजेंद्र वनारसे, निवृत अभियंता सुनंदा जगताप लातूर मिशनचे संपादक भारत जाधव उपस्थित होते. यावेळी यांनीही आपले विचार मांडले या शिवरत्न पुरस्कार वितरण व गुणगोरव सोहऱ्याला विविध क्षेत्रातील मान्यवरानी उपस्थिती लावली होती तसेच महिला वर्गासह प्रशासनातील अधिकारी कर्मचारी मोरचा संख्येने उपस्थित होते. यावेळी प्रमुख पाहण्याच्या हस्ते अनाथ व गुणवंत विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक साहित्याचे वाटप करून सामाजिक बांधिलकीवी परंपरा वृत्तपत्राने जागसली. सभागृह खचाखच भरलेले होते, संयोजकांना ऐनवेळी खुर्च्या वाढवाव्या लागल्या. लातूर मिशन वृत्तपत्र वर्धापन दिनाला भरभरून शुभेच्छा मिळाल्या. आजच्या काळात समाजातील प्रत्येक घटकाला शोधून सन्मानित करण्याची गरज -खा. डॉ. शिवाजी काळ्ये समाजामध्ये वावरत असताना प्रत्येकाने आपापल्या जबाबदारीने राहील्यास अराजकता माजणारा नाही सर्वच घटकातील व्यक्तिंना शोधून त्यांचा सन्मान करण्याची काळची गरज बनली आहे. यामुळे त्यांच्याकडुन आणखीन जबाबदारीने कार्य होते असे प्रतिपादन लातूरचे खासदार डॉ. शिवाजी काळ्ये यांनी यावेळी केले. विलासरावजी देशमुख गोर्धनाथरावजी मुंडे साहेब एकच नाप्याच्या दोन बाजू - ऋषिकेश कराड प्रथम मीडियाच्या विचार मंचावर आमंत्रित करून बोलण्याची संधी दिली सर्व पुरस्कार प्राप्त त्याचे अभिनंदन करतो माझां जेवढे वय तेवढं त्याचे कार्य आहे लोकनेते विलासराव

देशमुख साहेब गोपीनाथ मुंडे साहेब है एकदाच जिल्हा परिषदेते सोबत एकदाच विधानभवनात तसेच दिल्लीत सुद्धा एकच वेळी जाणारे जिवलग मित्र होते असे चित्र आता महाराष्ट्रात पाहायला मिळाऱ्यार नाही या दोन नेत्याची उंची खूप मोठी आहे आणि यांच्यावर मला बोलण्याची संधी या निमित्ताने मिळाली असे म्हणताच सभागृहात एकदम भावनिक वातावरण निर्माण झाले होते शिवरत्न पुरस्कार वितरण व गुणगोरव सोहळा प्रसंगी ऋक्विकेश कराड यांनी या दोन्ही नेत्यांच्या कार्याला उजाळा दिला. साहेबाच्या निधनापासून त्यांचे कार्य व विचारावरचा हा शिवरत्न पुरस्कार सोहळा -राजेंद्र वनारसे गेल्या अकरा वर्षांपासून नियमितपणे वर्धपन दिन व शिवरत्न पुरस्कार वितरण सोहळा आयोजित होतो विलासराव देशमुख साहेब यांच्या विचाराने प्रेरित होऊन हा कार्यक्रम दरवर्षी यशस्वी होते. यामुळे या शिवरत्न पुरस्कार वितरण सोहळ्याचे महत्त्व खूप आगळे वेगळे आहे असे बरेच प्रसंग आपल्या भाषणात राष्ट्रीय संत संदेश पक्षाचे अध्यक्ष राजेंद्र वनारसे यांनी सांगितले. दरवर्षी अशाच चांगल्या रत्नांचा गुणगोरव घ्वावा - सुनंदा जगताप एखादी व्यक्ती आपले प्रामाणिक कर्तव्य निभावते ते कार्य करत असताना त्याचा कुठेरी सन्नाम होतो त्या सन्नामाचे पावती म्हणून पुरस्कार मिळतो यामुळे त्याच्या पाठीवर कौतुकाचे थाप पडते यामुळे त्यांच्या आणखीन जबाबदारी वाढते याबोराबरच पर्यावरणाचा सुद्धा विचार करून समतोल राखणे गरजेचे आहे दररोज झाडाचे संगोपन करा असा मोलाचा सल्ला सुनंदा जगताप यांनी

अशोक हनवते संपादक
दैनिक महावृत्त यांना लातूर
जिल्ह्यातील पत्रकार क्षेत्रातील
नामांकित शिवरत्न पुस्तकार
मिळाल्याबद्दल प.पूज्य भिकू
परयानंद थेरो व त्याचा भिकू
संघ यांनी सत्कार केला.
यावेळी रघुनाथ बनसोडे
संपादक दैनिक लातूर
प्रभात, अँडवोकेट आनंद
सोनवणे अध्यक्ष राजा
शुद्धोदेन चारिटेबल ट्रस्ट,
सिद्धार्थ सूर्यवंशी जिल्हा
अध्यक्ष, बहुजन समाज पार्टी
लातूर आदी उपस्थित होते

वकील संघात्या उपस्थिति सामूहिक बुद्ध वंदना संपन्न

लातूरः— पु. भिक्खु पय्यानंद थेरो यांच्या मार्गदर्शना खाली होत असलेल्या दर रविवार चलो बुद्ध विहार या अभियानांत अंतर्गत धम्प्रचार मोहिमेला सशक्त करण्यासाठी लातूर शहरातील बौद्ध समाज विधिज्ञ संघ सहभागी झाले होते. ही सामूहिक वंदना १ सप्टेंबर २०२४ रोजी नांदेड रोड स्थित राजा शुद्धोधन बुद्ध विहार संपन्न झाली. तत्पूर्वी सर्व विधीज्ञ संघाच्या वरीने तथा पु. भिक्खु संघाच्या वरीने महामानवांच्या प्रतिमेला पुष्पाने, धुपाने तथा दीपाने अभिवादन करण्यात आले. त्रिरत्न वंदना नंतर डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी दिलेली बौद्ध धर्माची आचारसंहिता म्हणेजच बावीस प्रतिज्ञा व संविधान प्रस्ताविकेचे सामूहिक वाचन ही करण्यात आले. या वेळी धम्मदेसना देतांना पु. भिक्खु पय्यानंद थेरो म्हणाले कि समाजावर होत असलेले विविध प्रकारे जे अत्याचार होत आहेत, या अत्याचाराला न्यायालयामध्ये अशा प्रकरनाची भक्तमणे बाजू विधिज्ञ संघ मांडत असतो. व बहुतेक वेळा संघ असे प्रकरण विनामूल्य लढत असतो. निश्चितच ही स्तुत्य तसेच अभिनंदनिय या बाब असल्याचे विधीज्ञ संघ प्रति गौरवउद्घार काढले. तसेच समाजातील दिवर्सेंटिव्स अत्याचाराची मालिका थांबवायची असेल तर बुद्धिजीवी वर्गाने धम्म प्रचार आणि प्रसार करण्यासाठी मोठ्या संख्येने सहभागी झाले पाहिजे तथा सर्वांनी बुद्ध धर्म आचरणात आणावाच लागेल असेही प्रतिपादन या वेळी केले. यावेळी भांते

बुद्धशील, भंते बोधीराज हे देखील उपस्थित होते. तदनंतर सर्व विधीज्ञ संघाचा महाविहार धम्मसेवक श्रुपच्या वतीने, राजा शुद्धोधन बुद्ध विहार ट्रस्ट च्या वतीने सत्कार करण्यात आला. तसेचयावेळी पत्रकारितेच्या क्षेत्रामध्ये उल्लेखनीय कामगिरी केल्याबद्दल शिवरत्न पुरस्कार प्राप्त अशोक हाणवते, तर रघुनाथ बनसोडे यांचाही सत्कार करण्यात आला. यावेळी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर अँडव्होकेट फोरम चे अध्यक्ष अँड.लहूसुरवर्से, अँड.गणेश मधुकर कांबळे, अँड. दीपक माने, अँड यशवंत चव्हाण फोरमचे सलगामार अँड. शिवकुमार बनसोडे, अँड. राजकुमार गंडले, अँड. दीपक साठे प्रसिद्धी प्रमुख अँड. कृष्णा कांबळे तसेच सन्मानानीय सदस्य अँड. सुभेदर मादळे, अँड. रोहित सोमवंशी, अँड.रमेश गायकवाड, अँड. सचिन दुर्गादास कांबळे व राजाशुद्धोधन चॅरिटेबल ट्रस्ट चे अध्यक्ष अँड आनंदजी सोनवणे व पदाधिकारी उमाकोत महालिंगे, राहुल शाक्यमुनी, चंद्रसेन भडके, करण ओळ्हाळ, वसत वाघमार, गौतम सूर्यवंशी, सूर्यकांत दांडे, विक्रम चिकाटे, दगडू साळवे, हैमत जाधव, विशाल कांबळे, दगडोजीराव सोनवणे, वसंत वाघमारे, धम्मरत्न सोनवणे, राजकूमार राऊत, राजकूमार कांबळे, तसेच तसेच उपासक व उपासिका यांची कार्यक्रमाला मुसलधार पाऊस कोसळत असताना ही मोठ्या संख्येने उपस्थिती होती. कार्यक्रमाचे प्रासात्विक इँड. आनंद सोनवणे यांनी केले, सूत्रसंचालन अनिरुद्ध बनसोडे, मिलिंद धावारे व आभार प्रा. डॉ. दुष्यंत कटारे यांनी मानले.

व्हि .एस. पँथर्सचे विनोद खटके यांचा वंचित बहुजन आघाडीत जाहीर प्रवेश

वंचित बहुजन आघाडीने संविधान बचाव यात्रा काढली नसती तर मराठवाडा पेटला असता : डॉ. प्रकाश आंबेडकर

लातूर : राज्यात वंचित बहुजन आघाडीने संविधान बचाव यात्रा काढली नसती तर अवधा मराठवाडा पेटला असता. राज्यातील आगामी विधानसभा निवडणुकीत मराठा विरुद्ध ओबीसी अशी लढत होणार आहे. त्यामुळे मतदारांनी जात पाहून निर्णय न घेता सर्वांगिण विकासाच्या दृष्टीने वंचितच्या पाठीशी खंबीरपणे उमे रहावे असे प्रतिपादन वंचित बहुजन आघाडीचे संस्थापक अध्यक्ष अडे. प्रकाश आंबेडकर यांनी कैले.

यांच्यासह अविनाश भोसीकर, प्रवीण रणबादल, संतोष सूर्यवंशी, सलीमभाई, सावंत, रमेश गायकवाड, सर्यद, मंजुषा निंबाळकर, लामतुरे मँडम यांच्यासह प्रमुख पदाधिकारी उपस्थित होते. राज्यात आज सगळा अनागोदी कारभार चालला आहे. सामाजिक शांतता राहिली नाही, महिला भगिनी सुरक्षित नाहीत. लैंगिक अत्याचार वाढले आहेत. आरक्षणाच्या कारणावरून सरकार दिशाभूल करत असल्याचा घणाघाती आरोप करून अॅड. प्रकाश आंबेडकर पुढे म्हणाले की, महाराष्ट्राचे पहिले मुख्यमंत्री यशवंतराव चव्हाण एक तत्वनिष्ठ नेते होते. तत्वासाठी त्यांनी कधीही पदाला महत्व दिले नाही. आज त्यांच्यासारख्या तत्वनिष्ठ नेत्याची राज्याला, देशाला आवश्यकता आहे. राज्यात मराठा आरक्षणाच्या मुद्दावरून राष्ट्रवादी कांग्रेसचे शरद पवार मनोज जरांगे यांच्या मागणीला पाठिंबाही देत नाहीत, विरोधी करत नाहीत. याचाच

आगामी निवडणुकीत अशा निर्णय क्षमता नसलेल्या पक्ष आणि नेत्यांना थारा देऊ नये, असे मत व्यक्त करून शरद पवार हे थोर नेते आहेत, ते दाऊदचवीही मित्र असल्याचे उपहासाने नमूद केले. येणाऱ्या विधानसभा निवडणुकीत मतदारांनी कोणीही या आणि टिकली मारून जा, अशा वृत्तीच्या लोकांना त्यांची जागादाखवून द्यावी. पैसे - दारूचे प्रलोभन दाखविणाऱ्यांना त्यांची जागा दाखवून द्यावी. विधानसभेच्या निवडणुकीच्या पार्षदभूमीवर येणारे काही महिने वाढळी असणार आहेत. छत्रपती शिवाजी महाराजांचा पुतळा कोसळला यातून राज्य शासनाचा कारभार किती भ्रष्ट आहे ही बाब समोर आली. त्यामुळे सर्वांच्या भावनादुखावल्या गेल्या आहेत. आजच्या राजकारणाचा आधारस्तंभ हा विकास नाहीतर दंगल घडविणे, विभाजन घडविणे हेज्जल आहे, हे राज्याच्या हिताच्या दृष्टीने योग्य नाही. महिला - मर्लींच्यावर

आहे. बलात्काळांना फासावर लटकावून हा प्रश्न सुटणार नाही. त्यासाठी कठोर निर्णयक्षमता असणारे सरकार हवे आहे. आजच्या परिस्थितीवर सरकारचे नियंत्रण नसल्याचा आरोपी ही त्यांनी केला. वंचितमध्ये प्रवेश केलेल्या विनोद खटके यांनी आपल्या मनोगतात व्हिं. एस. पॅर्ट्सच्या माध्यमातून आजपर्यंत केलेल्या सामाजिक कार्याची माहिती देऊन यापुढे वंचितच ॲड. प्रकाश आंबेडकर यांच्या आदेशाप्रमाणे काम करण्यास आपण व आपले सहकारी तयार असल्याचे सांगितले. यावेळी सव्यद, मंजुषा निंबाळकर, रमेश गायकवाड, संतोष सूर्यवंशी, अशोक पाटील, अविनाश भोसीकर यांनी आपले विचार व्यक्त केले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक संतोष मांदळे यांनी तर आभार प्रदर्शन प्रतीक कांबळे यांनी केले. यावेळी अमोल सुरवसे, आनंद जाधव, किरण पांचाळ, शरद किणीकर, असदभाई शेख, रवी कांबळे, अतुल होळकर,. नितीन

संपादकीय....

करणे ते अवघे बरे

भाकिते, पूर्वानुमान याचे अर्थकारणात मोठे महत्त्व. कोणत्याही वित्तीय वा पतधोरणाला आकार देताना अंदाज-भाकिते आणि त्यावर आधारित गृहीतकेच कामी येतात. म्हणून या अंदाज, भाकितांचे धोरणकर्त्यांना ममत्व आणि कौतुक स्वाभाविकच. मात्र त्याचेच स्तोम माजवले जाऊ नये. व्यावसायिक म्हटले जाणाऱ्या तज्ज्ञांचे, अगदी रिझर्व्ह बँकेचे निष्णात भाकीतकारही ज्यात आले, त्यांनी व्यक्त केलेल्या कथास-भाकितांचे पाहा. अलीकडे त्यांचे विचारभ्रमण नेमके कोणत्या गस्तीटापूरव सुरु आहे, याचा विचार करता अचंबा वाटावा अशी स्थिती आहे. ताजा संदर्भ हा शुक्रवारी प्रसिद्ध झालेल्या एप्रिल-मे-जून या आर्थिक वर्षाच्या पहिल्या तिमाहीत भारताच्या अर्थव्यवस्थेने साधलेल्या वाढीच्या आकडेवारीचा आहे. या तिमाहीत अर्थगती ७.२ टक्के दराने वाढेल असा रिझर्व्ह बँकेचा कथास होता. प्रत्यक्षात ही वाढ ६.७ टक्के म्हणजेच पुरती अर्धां टक्क्यांनी कमी नोंदली गेली. हा असा अंदाजयुक्तीचा अनुभव पहिलाच नाही आणि तो केवळ रिझर्व्ह बँकेप्रताच मर्यादित

नाहालाप नाहा जाण रा पयल्ल रख्युल्ल वयल्लुराप नवादा
आहे असेही नाही. एकूणच या अंदाज, आकलनांची चूक-
अचूकता आणि त्वाधारे केले जाणारे भाष्य यांचे विश्लेषण
म्हणूनच क्रमप्राप्त ठरते. अधिकृत आकडेवारीनुसार, सकल
देशांतर्गत उत्पादन अर्थात जोडीपी वाढीचा ताजा वेग हा
पाच तिमाही म्हणजेच १५ महिने मागे नेणारा आहे. गेल्या
वर्षी याच तिमाहीत $\text{c. } 2$ टक्के दराने वाढ साधली गेली होती.
तर जानेवारी-मार्च-एप्रिल या आधीच्या तीन महिन्यांत
नोंदवल्या गेलेल्या $\text{7. } 8$ टक्क्यांच्या तुलनेतही अर्थगती
सव्हा-दीड टक्क्यांनी संकोचली आहे. स्वागतार्ह गोष्ट हीची
की, ताज्या अधोगतीच्या आकड्यांवर सत्ताधारी नेतृत्वांपेकी
कोणीही भाष्य करणे टाळले. अर्थात बोलण्यासारखे काही
नाहीच. तज्ज्ञांपेकी देशाचे मुख्य आर्थिक सळागार ह्वी. अनंत
नागेश्वरन आणि रिझर्व्ह बैंकचे गव्हर्नर शक्तिकांत दास यांची
लगोलग विधाने आली. दोहोंचे मत जवळपास सामायिकच,
हे अधिकच आश्र्वयकारक. लोकसभेच्या निवडणुका आणि
त्यामुळे घटलेला सरकारी खर्च आणि थंडावलेली गुंतवणूक
या कारणावर दोहोंनी बोट ठेवले आहे. १९ एप्रिलला पहिल्या
टप्प्यातील मतदान झाले, तर 1 जूनच्या सातव्या टप्प्यापर्यंत
देशात मतदान सुरु होते. प्रत्यक्षात मार्च मध्यापासून ते
जूनच्या पहिल्या सप्तहापर्यंत लोकसभा निवडणुकांनीमित्ता
आदर्श आचारसंहिता लागू होती. या तीन महिन्यांहून अधिक
काळ लांबलेल्या आचारसंहितेने मुख्यत्वे घात केला, असेही
दास यांनी थेट म्हटले आहे. भयंकर तापमान वाढ आणि
आदल्या वर्षी पावसाने ओढ धरल्याने दुष्काळामुळे एप्रिल-
मेमध्ये लोक त्राही त्राही करत होते. आचारसंहितेमुळे
सरकारचे हात बांधले गेल्याने, अनेक भागांत गुरेढोरही
चारा-पाण्याविना होती इतकी लांबवली जाण्यावर म्हणूनच
विरोधकांची त्या समयीची टीका जितकी रास्त, तितकाच
आताचा दास यांचा तक्रारवरजा सूरक्षी सर्पकच. राजकीय
लाभासाठी अर्थव्यवस्थेचा असा बळी दिला गेल्याचे त्यांनीच

सुचित केले. निवडणूक आयोग आता तरी याची दखल घर्हील काय? दोहोंच्या भाष्यांचे मर्म हेही की, गेल्या काही तिमार्हांपासून सरकारकडून होत असलेल्या खर्चावरच देशाचा विकासगाडा ढकलला जात होता! सरकारकडून खर्चाचा हात आखडता घेतला जाताच अर्थगती सवा ते दीड टक्क्यांनी अडखळली. खासगी क्षेत्र म्हणजे आर्थिक गाड्याला पेलणारे दुसरे चाक अद्याप रळावर आले नसल्याचीदेखील ही अप्रत्यक्ष कबुलीच. खेरे तर अपाल्याकडे निवडणुका म्हणजे एक उत्सवच असतो. सभा, मंळावे, मिरवणुकाची लगबग असते. गाड्या-घोडे, टोप्या, टी-शर्ट, झेंडे, बॅनर, मोठमोठाले फलक आदी साहित्यांची रेलचेल, नेते-कार्यकर्त्यांची सरबराई, हॉटेल, प्रवास, वाहतूक, खानपान अशा ऐवजांवर अज्ञावधी यंदाही उथळले गेले. मुद्रित आणि इलेक्ट्रॉनिक दोन्ही प्रकारच्या माध्यमांतून राजकीय पक्षाच्या जाहिरातीचा रत्नीब सुरु होता. मात्र ऐन निवडणूक काळासंबंधाने आता जाहीर झालेल्या आकडेवारीनुसार, व्यापार, हॉटेल, वाहतूक, दळणवळण आणि प्रक्षेपणाशी संबंधित सेवांमधील वाढीचा दर त्या तिमाहीत ५.७ टक्क्यांवर घसरला आहे. वर्षभरापूर्वी नोंदवलेल्या ९.७ टक्क्यांच्या तुलनेत ही घसरण अचंबित करणारी आहे. या अशा विपरीत चित्रामागील कारणही स्पष्ट आहे. प्रत्यक्ष निवडणूक खर्च हा बेहिशेबीच जास्त असतो याचाच हा प्रत्यक्ष पुरावा. एकंदरीत देशाच्या कृषी क्षेत्राची सुरु असलेली परवड पाहता, त्याने दोन टक्क्यांची वाढ नोंदवली हा एका परीने दिलासाच. हे अशासाठी म्हणावे लागते कारण, आधीच्या दोन तिमाहीत त्याने टक्क्याभर्ही वाढ दर्शवलेली नाही. मग या क्षेत्राने तडक चार-पाच टक्क्यांची झेप घेणारी मुसंडी मारावी तरी कशी? सध्याच्या सरकारची तरी तशी इच्छाशक्ती वा प्रयत्न आहेत? सरकारपेक्षा निसर्गाच्या कृपामर्जीवरच हे क्षेत्र पूर्वपार अवलबून. उलट विद्यामान सरकारने साठे मर्यादा, निर्यात बंदी, वायदा बंदी सारख्या निर्णयांतून नुकसानच अधिक केले. असे असूनीही या क्षेत्राने ब्यापैकी प्रगती केली आणि यंदा पाऊसपाणी चांगले झाल्याने पुढे शेतीत आणखी वाढीची अपेक्षाकृती करता येईल. कायाप्रकाऱ्यातारी क्षेत्राते १० टक्क्यांपांते

जनकांश कापता पश्च. परंराजापाता कापाता उ दृक्काबुळ,
तर बांधकाम क्षेत्राने १० टक्क्यांपुढे साधलेली वाढदेखील
उत्साहादायी. यंदाच्या आकडेवारीतील सर्वाधिक निराशादायी
दोन बाबींपैकी पहिली म्हणजे सेवा क्षेत्राचे मंदवलेपण. सेवा
क्षेत्राचे सकल मूल्यवर्धन वार्षिक तुलनेत १२.६ टक्क्यांवरुन
थेट ७.१ टक्क्यांवर गडगडले आहे. मागील अनेक वर्षात
देशाच्या अर्थगतीला सावरण्यात या क्षेत्राचीच प्रमुख भूमिका
राहिली आहे. प्रचंड रोजगारक्षम, निर्यातीला हातभार
लावण्याचा आणि देश-विदेशातून सर्वाधिक गुंतवणूकही
आकर्षणाच्या या क्षेत्रानेच आता मान टाकली आहे. किंबहना
प्राप परिस्थितीत सात टक्के हाच त्याचा स्वाभाविक वाढीचा
दर ठरावा. अतित्त्वाही अंदाजाला आवर घाला, हाच
ताज्ज्या आकड्यांचा संकेत आहे. शहरी-ग्रामीण ग्राहकांची
मागणी आणि उपभोगही अपेक्षेप्रमाणे न वाढणे, परिणामी
उत्पादन विस्तारासाठी खासगी क्षेत्रातून गुंतवणुकीचा हात
अद्याप सैलावलेला नसण ही दुसरी घिंतची बाब. दुर्ख
याचेही की, प्रचारकी जुमले आणि कथानकांचा मुलामा
हा आता अधिकृतपणे जाहीर होणाऱ्या आणि उणे-अधिक
करण्यास शून्य वाव असणाऱ्या ठोस आकड्यांनाही चिकटू
लागला आहे. कथानकवाद आणि शास्त्रीय कसोटीवरील
तर्कसंगत क्यास यात अर्थाअर्थी अपेक्षित असलेला फरक
हरवत चालल्याचेच हे लक्षण. प्रतिष्ठित मानल्या गेलेल्या
व्यक्ती-संस्थाही विश्वासाहृता पणाला लावून या चढाओढीत
सामील आहेत. जसे वर्षभर कायम राखलेला सरासरी सात
टक्क्यांच्या वाढीचा दर देशाच्या अर्थव्यवस्थेला सरलेल्या
तिमाहीत सांभाळता आला नाही. पण तेवढा तर तेवढा,
चीनच्या ४.७ टक्क्यांपेक्षा सरस आणि जगातील सर्वात

‘एक देश, एक निवडणूक’ प्रश्न मात्र अनेक!

‘एक देश, एक निवडणूक’ या संकल्पनेसाठी माजी राष्ट्रपती रामनाथ कोविंद यांच्या अध्यक्षतेखालील उच्चस्तरीय समिती नेमण्यात आली होती. तिच्या अहवालाचे विश्लेषण – ‘एक देश, एक निवडणूक’ हा घोषाणावजा शब्दप्रयोग गेल्या दहा वर्षात वारंवार चर्चेत येतो. यंदाच्या स्वातंत्र्यदिनी लाल किल्यावरून पंतप्रधानांनी पुन्हा ‘एकत्रित निवडणुकां’चा मनोदय व्यक्त केल्यामुळे आता या चर्चेला, ‘२०२९ मध्येच एकत्रित निवडणूक’ अशीही फोडणी मिळाली आहे. पंतप्रधान होण्याआधीच, म्हणजे २०१३ मध्ये नंदेंद मोर्दीनी एकाच वेळी निवडणुका घेण्याची मागणी पुन्हा पुन्हा केली होती. त्यामागची कारणे वेवेगाळी होती. मुख्यतः प्रचंड खर्च आणि सामान्य विकास कामांमध्ये व्यत्यर्य हे त्यांचे मुख्य मुद्दे होते. तेव्हापासून या विषयावर अनेक समित्या नेमल्या गेल्या पण त्याच्यापैकी कुणालाच स्वीकाराह तोडगा काढता आला नाही. माजी राष्ट्रपती रामनाथ कोविंद

यांच्या अध्यक्षतेखालील उच्चस्त्रीय समिती हा यासंदर्भातला शेवटचा प्रयत्न आहे. या विषयाची साधक-बाधक चर्चा करणे, त्यातले फायदेतोटे बघणे यापेक्षाही अंमलबजावणी करण्यासाठी ठोस मार्ग सुचवणे हे काम या समितीकडून अपेक्षित होते. या समितीने अत्यंत विक्रमी वेळेत सविस्तर अहवाल सादर केला. २ सप्टेंबर २०२३ रोजी ही समिती नेमण्यात आली होती. तिने या विषयावर १९१ दिवस काम केले आणि १४ मार्च २०२४ रोजी १८,६२६ पाणांचा अहवाल सादर केला. या समितीच्या सदस्यांमध्ये वेगवेगळी पार्श्वभूमी असलेल्या वेगवेगळ्या प्रतिष्ठित व्यक्ती होत्या. राजकीय पक्ष, निवृत्त सरन्यायाधीश, माजी मुख्य निवडणूक आयुक्त आणि राज्य निवडणूक आयुक्त, कायदेतज्ज्ञ अशा सगळ्यांकडून या समितीने सूचना मागवल्या. जनतकडूनही सूचना मागविण्यात आल्या होत्या. बार कौन्सिल ऑफ इंडिया, कॉन्फरेशन ऑफ इंडियन इंडस्ट्री, फेडरेशन ऑफ इंडियन चॅर्चस ॲफ कॉमर्स ॲड इंडस्ट्री अशा सगळ्यांना त्यांचे मत मांडण्याची संधी देण्यात आली. अहवालानुसार, एकूण २९,५५८ जणांकडून प्रतिसाद मिळाला. त्यापैकी ८० टक्के लोक एकाच वेळी निवडणुका घेण्याच्या बाजूने होते. ४७ राजकीय पक्षांनीही आपले मत कळवले. त्यापैकी ३२ पक्षाचे या संकल्पनेता समर्थन होते आणि १५ पक्षांचा विरोध होता. त्यांनी या संकल्पनेची संभावना 'लोकशाहीविरोधी' तसेच 'संघराज्यविरोधी' अशी केली. एक देश, एक निवडणुक या संकल्पनेमुळे प्रादेशिक पक्षांना बाजूता केले जाईल, राष्ट्रीय पातळीवरील पक्षांचे वर्चस्व वाढेल आणि परिणामी अध्यक्षीय लोकशाही येईल, अशी भीती विरोधी राजकीय पक्षांनी व्यक्त केली. वेगवेगळ्या काळात निवडणुका झाल्यामुळे संसाधनांचा अपव्यय होतो असे एकाचवेळी देशभर निवडणुका घेण्याच्या मुद्द्याला पाठिंबा देणाऱ्यांचे मत होते. बहुसंख्य तज्ज्ञांना असे वाटत होते की राज्यघटना आणि संबंधित कायद्यांमध्ये दुरुस्त्या करणे आवश्यक आहे, पण अशा दुरुस्त्या लोकशाहीविरोधी किंवा संघराज्यविरोधी नसतील, हे आवर्जन पाहिले पाहिजे. अशा दुरुस्त्या संविधानाच्या मूलभूत रचनेच्या विरोधात जाणाऱ्या नसतील आणि त्या दुरुस्त्यांमध्यून संसदीय लोकशाहीचे स्वरूप बदलून तिला अध्यक्षीय स्वरूप येणार नाही, असे त्यांना वाटत होते. या पचायतीसाठी, लोकसभनंतर 'शंभर दिवसा' त निवडणुकाचा प्रस्ताव आहे. पण याचा अर्थ देशभर एकाचवेळी निवडणुका असा होत नाही. खरे तर, ही रोगापेक्षा उपाय वाईट अशी स्थिती आहे. एकदा लोकसभा तसेच विधानसभेची एकत्र निवडणूक झाल्यावर तीन महिन्यांनी पुन्हा नवी निवडणूक. त्यात पुन्हा आवश्यक तो बंदोबस्त. पुन्हा नवी मतदान केंद्रे उभारावी लागतील, पुन्हा प्रशिक्षण द्यावे लागेल. पुन्हा सुरक्षा तैनात करावी लागेल. जगातली सगळ्यात मठी निवडणूक असे जिचे वर्णन केले जाते, ती झाल्यावर ती हाताळणारे साधारण दीड कोटी कर्मचारी जेमेम त्या थकव्यातून बाहेर येत असताना त्यांना तीन महिन्यांत पुन्हा निवडणुकीच्या तयारीला लागावे लागेल. विशेष म्हणजे मतदाराना पुन्हा मतदान केंद्रावर यावे लागेल. त्यांच्यापैकी बरेच जण कुठेतरी बाहेगावी असतील तर ते पुन्हा लोचच येऊ शकणार नाहीत. अहवालात असेही म्हटले आहे की, "जेथे कोणत्याही राज्याची विधानसभा अविधास प्रस्ताव, त्रिशंकू सदन किंवा इतर कोणत्याही कारणामुळे बरखास्त झालेली असेत अशा सभागृहासाठी त्यांचा कार्यकाळ लोकसभेबरोबरच संपेल या बेत नव्याने निवडणुका घेतल्या जातील." पण यातून मध्यावधी निवडणुकांचा मुद्द्याचे निराकरण होत नाही. उमेदवार एक ते दोन वर्ष एवढ्या काळावधीसाठी निवडणुकीवर करोडो रुपये खर्च करेल का? याला देशभर एकाच वेळी होणारी निवडणूक नक्कीच म्हणता येणार नाही. तथापि, समिती अनुच्छेद ३२५ मध्ये दुरुस्ती करून एकाच मतदार यादीच्या गरजेवर पुन्हा जोर देण्याचे चांगले काम केले आहे. कारण तिन्ही पातळ्यांवरचे मतदान एकच आहेत. हे म्हणजे 'राज्य निवडणूक आयुक्तांशी सल्लामसलत करून स्थानिक निवडणूक यंत्रणांचे काम निवडणूक आयोगाकडे हस्तांतरित करा आहे.' ते अर्थातच तेवढे गुंतागुंतीचे नाही. समितीने निवडणूक आयोगाच गरजांची तपशीलवार नोंद घेतली आहे. त्यात खर्चाचा अंदाज तसेच इळ्हीएम, व्हीव्हीपीएटी, मतदान कर्मचारी, सुरक्षा दल, निवडणूक साहित

इत्यार्दिंचा समावेश आहे. त्यानी खर्चाचा अंदाज किंती काढला आहे, तेव्हा आकडा मला आत्ता सापडत नाहीये, पण सध्या लागतात त्याच्या तिप्पट संख्येने ईर्झीएम आणि व्हाईपीएटी लागतील हे उघड आहे. त्यांची किमत प्रवंड असेल आणि व्यावर वर्षी होणे आवश्यक आहे. कारण एक देश एक निवडणूक या प्रस्तावामागे खर्चात कपात करणे हे एक मुख्य कारण होते असे सगळे मुद्दे बघत गेल्यावर लक्षात येते की 'एक देश एक निवडणूक' या संकल्पनेने आपला नैतिक अधिकार गमावला आहे. ती राबवण्यासाठी एक प्रस्थापित असलेली लोकशाही व्यवस्था आणि राज्यघटना यांच्याशी काढ खेळायचे हा यातला मुख्य प्रश्न आहे. हा प्रस्ताव खरोखरच प्रामाणिक असेल, तर गेल्या दहा वर्षात सर्व निवडणुका लांबीवर का पडल्या? नेहमी एकाच वेळी होणाऱ्या हिमचल आणि गुजरातच्या निवडणुका वरंवर

रोगराई, महागाई व भ्रष्टाचार्याना घेऊन जागे मारबत!

मारबत उत्सव हो नागपूरच्या इतिहासातील मोठी आणि एतिहासिक परंपरा आहे. मारबत उत्सवाची सुरुवात इंग्रजांच्या काळात सुरु झाली. यामागचा मुख्य उद्देश म्हणजे लोकांना एकत्रित करून इंग्रजांविरुद्ध मोठा लढा उभा करणे. कालांतराने हा उत्सव समाजातील वाईट चालीरितीचा व वाईट रुढीचा नाश आणि चांगल्या गोर्झीना प्रोत्साहन देणे हे या सणाचे उद्दीष्ट ठरले. येणारे विघ्न दुर करण्यासाठी १८८० मध्ये काळ्या मारबतीची सुरुवात झाली. यानंतर १८८४ मध्ये पिवळ्या मारबतीची सुरुवात झाली. आज काळ्या मारबतीला १९४४ वर्षे पूर्ण होत आहे तर पिवळ्या मारबतीला १३९१ वर्षे पूर्ण होत आहे हा एक इतिहासच म्हणावाचा लागेल. दोन्ही मारबती मांडण्या मागचा एकच उद्देश होता आणि आहे तो म्हणजे येणारे विघ्न, रोगराई, महागाई, दुष्काळ दूर व्हावा. नागपूरसाठी आश्रच्यार्यांची गोष्ट म्हणजे आजही १९४४ वर्षे जुनी परंपरा त्याच पद्धतीने पारपाडल्या जाते. हा नागपूरच्या इतिहासातीलच नाही तर भारतीय इतिहासातील परंपरेची मोठी धरोहर व संस्कृतीची म्हणावी लागेल. कारण या उत्सवात संपूर्ण धर्मांचे लोक मोळ्या आनंदाने सहभागी होतात. त्यामुळे ही नागपुरकरांसाठीची स्वाभिमानाची गोष्ट आहे. त्याहीवेळेस मारबतीची सलग आठ दिवस पुजा-अर्चना व्हायची आणि आताही होते. त्याचप्रमाणे मोठ्या प्रमाणात सांस्कृतिक कार्यक्रम सुध्दा होतात. असेही सांगण्यात येते की मारबत ही नवसाला पावणारी असल्याची अनेकांची श्रद्धा आहे. मारबतीच्या दर्शनासाठी अनेकजन नवजात शिशूचे तोंड मारबतीच्या स्तनाला लावण्याची देखील प्रथा आहे. त्यामुळे काळ्या मारबतीचा व पिवळ्या मारबतीला पारंपरिक पद्धतीने महत्व दील्या जाते. मारबतीचा सन पोळ्याच्या पाडव्याला म्हणजे तान्हयात पोळ्याच्या दिवशी भव्य मिरवणूक काढुन येणाऱ्या विघ्नांच्या व विघटनकारी शक्तीच्या विरोधात जय घोष करून ईडा-पीडा, माशा-मुरकुट्या, रोगराईला घेऊन जा गे मारबत अशा घोषणांनी केल्याचा जाते. त गोंपारा शक्तीची आमिक सात सहस्रांनी केला गोंपारा

नागपूर दुमुर्ते. मोठ्या पोऱ्याच्या दिवशी म्हणजेच अमावस्यलै घरोघरी मेंडयांच्या (पळसाचे) फांद्यांची पुजा केली जाते व दुसऱ्याचे दिवशी पाडव्याला चौका-चौकामध्ये पळसाच्या फांद्यांचे दहन केला जाते व घोषणा केली जाते माशा-मुरकुट्या, रोगारूला घेऊन जा गे मारबतअशा घोषणा केल्या जातात. माझ्यामते सायंटिफिक दृष्ट्या किंवा सामाजिक दृष्ट्या पळसाच्या पानांच्या धूर अवश्य जतुनाशकाचे कार्य करीत असावे यात दुमत नाही. कालातराने या दिवसाला एवढे महत्त्व आले की भ्रष्ट व कलंकित राजनेता किंवा भ्रष्टाचारी यांच्या विरोधात त्याची प्रतीकृती काढून बडगा काढून निषेध केला जातो. त्याच प्रमाणे महागाई, अत्याचार, आतंकावावर महामारी, बँक घोटाळे इत्यादींच्या विरोधात बडग्याच्या रूपाने प्रतीकृती काढून निषेध नोंदविला जातो. यात अनेक सामाजिक संघटना (मंडळ) मोठ्या प्रमाणात सहभागी होतात. पिवऱ्या काळ्या मारबतीच्या रूपाने आज अनेक विघटनकारी शक्तीची अत्याचाराचा विरोध करून समाजात जनजागृती करण्याची काळ्या व पिवऱ्या मारबतीपासुनच परंपरा मिळाली आहे असे मी समजतो कारण यामुळे समाजात राजकीय पुढारी, अत्याचारी, भ्रष्टाचाराकोणते घुणास्पद कार्य करतात हे संपूर्ण उघडपणे बडग्याच्या रूपाने आपल्याला व देशाला पहायला मिळते व यामुळे समाजात जनजागृत होत असते. म्हणजेच मारबत हा सन समाज जागृतीचा मोठा दिवाळी असल्याचे मी समजतो. कारण यामुळे राजकीय पुढाच्यांची मोर्तक्या प्रमाणात पोल-खोल होत असते. आश्र्वार्थाची गोष्ट म्हणजे १८९१ मध्ये प्लेगची साथ आली होती. त्यानंतर १९२८ मध्ये नागपूरासू इंग्रजांनी हिंदू-मुस्लिम दंगली घडविल्या तरीही संपूर्ण धर्माच्या समाजबंधवांनी मारबत उत्सवाला कृठेही तडा जाऊ दिली नाही है. नागपूरासाठी स्वाभिमानाची बाब आहे. त्यामुळे या दोन्ही वर्षी मारबत उत्सवात कोणत्याही प्रकारचा अडथळा निर्माण झाला नाही. परंतु करोना महामारीच्या काळात पहिल्यांदाच मारबत उत्सवातीला निर्माणाची वित्र वित्र, विरासा कैवल्यांनंतर करोना महामारी संपर्कात आली.

गुडलक सुनीता

चाळीस मिनिट, इतक्या विक्रमी वेळाचा स्कायवॉक करणारी तीच. पण तिची सध्याची अंतराळवारी पाच जूनला सुरु झाली, ती आठवडाभारासाठी. मुळातच तिच्या परतीची वेळ उलटून दोन-तीन महिने झालेत. अजून सहा महिने..! बापरे!! मग आठवले, अशा परिस्थितीत मानवी शरीरावर होणारे खतरनाक परिणाम. मानवी शरीराची रचना शून्य गुरुत्वाकर्षणात दीर्घकाळ टिकून राहण्याजोगी नसते. गुरुत्वाकर्षणाविना शरीरातल्या द्रवांचा ओघ शरीराच्या वरच्या भागाकडे जाऊ लागतो. त्यामुळं द्रवाचं असंतुलन निर्माण होऊन डी-हायड्रेशनची समस्या सुरु होते. अशा परिस्थितीत मत्रपिंडाचं काम क्षीण होतं.

वाढल्यामुळं त्या दिशेला दबाव
वाढत जातो. त्यामुळं डोकेदुखी,
डोक्यांचा त्रास सुरु होते
आणिपंचेंद्रियांच्या संवेदनाही
हळूहळू मंदावत जातात.

सगळ्यात भयानक म्हणजे
 गुरुत्वाकर्षणच नसल्यामुळे
 रक्ताभिसरण करण्यासाठी
 हृदयाच्या पंपाला जास्त मेहन्तता
 घ्यावी लागत नाही. परिणामी
 हृदयाचं आरोग्य धोक्यात येऊन
 शकत. हृदयाच्या सरखनेतही
 बदल होण शक्य असत. शिवाय
 अंतरिक्षात किरणोत्सर्गासारखे
 धोक्ही टपून बसलेले असतात.
 अशा वतावरणात सुनीता
 आणखी सहा महिने अंतरिक्षात
 प्रीदाराचा आधार. नुस्ती कल्पना
 गभरासाठी मित्राचं म्हणें तंतोतंत
 नजब्जपीचा थोड्या वेलासाठी का

आणखो सहा माहने अतारंक्षात
राहणार. बुच विल्मोर या एकमेव साथीदाराचा आधार. नुस्ती कल्पना
केली आणि अंगावर काटा आला. क्षणभरासाठी मित्रांच म्हणणं तंतोतंत
खरवं तरलं आपल्या आजबाजच्या बजबजपरीचा शेडचा वेलासाठी कात

